

วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practices)
ในการพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
โรงเรียนดีประจำอำเภอ (โรงเรียนในฝัน)

โครงการเสริมทักษะภาษาไทย อ่าน คิดวิเคราะห์ สื่อสาร ตามแนวประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA)
(Program for International Student Assessment)

ผู้นำเสนอ
นางสาวธีรนนท์ ไชยเชษฐ์
ตำแหน่ง ครู

โรงเรียนพรเจริญวิทยา อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practices)
ในการพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
โรงเรียนดีประจำอำเภอ (โรงเรียนในฝัน)

ชื่อผลงาน โครงการเสริมทักษะภาษาไทย อ่าน คิดวิเคราะห์ สื่อสาร ตามแนวการประเมินผลนักเรียน
นานาชาติ (PISA) (Programme for International Student Assessment)

ผลงานหรือนวัตกรรม หมายถึง รูปแบบการสอนแบบติวเข้ม (intensive tutorial instruction)

ชื่อผู้เสนอผลงาน นางสาวธีรนนท์ ไชยเชษฐ์
โรงเรียนพรเจริญวิทยา อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
โทรศัพท์มือถือ 0955673233 E-Mail : poompim_p@hotmail.com

1. ความเป็นมาและความสำคัญของผลงาน

โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ โดยเป็นการประเมินผลการศึกษาของประเทศสมาชิกองค์การ
เพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and
Development หรือ OECD) เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพในการแข่งขันของเยาวชนในระดับการศึกษาชั้น
พื้นฐานจากนักเรียนวัย 15 ปีของประเทศนั้นๆ ซึ่งเป็นระดับที่นักเรียนจะผ่านการเรียนในการศึกษาภาคบังคับ
แล้ว โดย OECD ยึดหลักพื้นฐานที่ว่าคุณภาพของการศึกษาเป็นตัวชี้วัดศักยภาพของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
OECD จึงจัดให้มีโครงการศึกษาวิจัยหลายรูปแบบเพื่อประเมินถึงประสิทธิภาพของระบบการศึกษาของ
ประเทศสมาชิก เพื่อป้อนข้อมูลอันเป็นตัวชี้วัดให้ประเทศสมาชิกทราบว่าระบบการศึกษาของชาติได้เตรียม
เยาวชนให้พร้อมสำหรับอนาคตเพียงพอหรือไม่ ซึ่งผลการประเมินไม่บอกเพียงคุณภาพของการศึกษา ณ ขณะ
ปัจจุบัน แต่จะสะท้อนศักยภาพของพลเมืองถึงความสามารถในการแข่งขันในอนาคตด้วย

การประเมินของ PISA ไม่เน้นความรู้ที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่ในห้องเรียน ณ ปัจจุบัน แต่ต้องการ
สำรวจว่าเยาวชนมีศักยภาพที่จะใช้ความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้ดีเพียงใด PISA จึงไม่
ประเมินความรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียน แต่ PISA เน้นความรู้และทักษะที่ต้องใช้ในชีวิตจริงนอกโรงเรียนใน
อนาคต ทั้งในการศึกษาเล่าเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ในการงานอาชีพ อีกทั้งการดำเนินชีวิตส่วนตัว

ตามนิยามของ PISA การรู้เรื่องการอ่าน (Reading literacy) หมายถึง ความรู้และทักษะที่จะเข้าใจ
เรื่องราวและสาระของสิ่งที่ได้อ่าน ตีความหรือแปลความหมายของข้อความที่ได้อ่าน และประเมินคิดวิเคราะห์
ย้อนกลับไปถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนได้ว่าต้องการส่งสารสาระอะไรให้ผู้อ่าน ทั้งนี้ เพื่อจะประเมินว่า
นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพในการอ่านของตนและสามารถใช้อ่านให้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ ในการมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมและความเป็นไปของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด เพราะการประเมินของ PISA นั้นเน้น “การอ่านเพื่อการเรียนรู้” มากกว่าทักษะในการอ่านที่เกิดจากการ “การเรียนรู้เพื่อการอ่าน” และ PISA ประเมินผลเพื่อศึกษาว่านักเรียนจะสามารถรู้เรื่องที่ได้อ่าน สามารถขยายผลและคิดย้อนวิเคราะห์ ความหมายของข้อความที่ได้อ่าน เพื่อใช้ตามวัตถุประสงค์ของตนในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางทั้งใน โรงเรียนและในชีวิตจริงนอกโรงเรียน

ผลการประเมินการอ่านจากการสอบ PISA เพื่อสะท้อนความสามารถในการเป็นนักอ่านตามนิยาม ของ PISA คือ การรู้เรื่องการอ่าน หรือ Reading literacy) นั้น สามารถเปรียบเทียบระดับคะแนนการอ่านได้ จาก PISA 2000 และ PISA 2009 เนื่องการประเมินทั้งสองครั้งให้ความสำคัญกับการอ่านเป็นสำคัญ ซึ่งจาก การเปรียบเทียบใน 2 ช่วงเวลาดังกล่าว พบว่า คะแนนการอ่านของนักเรียนไทยมีแนวโน้มลดลงค่อนข้างมาก โดยคะแนนการอ่านจากการสอบ PISA 2000 และ PISA 2009 เท่ากับ 431 และ 421 คะแนนตามลำดับ (โครงการ PISA Thailand สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2554)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้นำเสนอในฐานะครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นระดับชั้นที่ มีการสอบการอ่านรู้เรื่อง (PISA) จึงได้จัดโครงการเสริมทักษะภาษาไทย อ่าน คิดวิเคราะห์ สื่อสาร ตามแนว การประเมินผลนักเรียนนานาชาติขึ้น เพื่อฝึกให้นักเรียนได้มีทักษะการอ่านรู้เรื่องในระดับต่างๆ เพราะทุกคน ทราบกันดีอยู่แล้วว่า การสร้างนิสัยรักการอ่าน ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ประกอบการอ่านและการเรียนรู้ของนักเรียนต้องใช้เวลาบ่มเพาะสร้างเสริมนิสัยตั้งแต่วัยเด็ก และให้ได้ฝึก ทักษะในการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลจากสื่อหลายๆแบบ ซึ่งล้วนเป็นรากฐานที่สำคัญในการที่จะ พัฒนาทักษะอื่นต่อไป

2. ผลต่อกลุ่มเป้าหมาย

นักเรียน

- มีทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ สื่อสาร ตามแนวการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA) รวมทั้งนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาอื่นๆได้
- มีทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น โดยนักเรียนที่มีทักษะการอ่านสูงกว่าสามารถถ่ายทอดความรู้ ให้แก่นักเรียนที่เรียนอ่อนกว่าได้
- สามารถเข้าแข่งขันการอ่านเอาเรื่อง (PISA) ในระดับสหวิทยาเขต ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศได้

ชุมชน

ภาคภูมิใจที่ทางโรงเรียนให้การส่งเสริมและให้ความรู้แก่ผู้เรียน โดยเสียสละเวลาอันมีค่า ราชการ

ครู

- ตระหนักในความสำคัญของการอ่าน เพราะการอ่านจะสามารถประเมินว่านักเรียนได้พัฒนา ศักยภาพในการอ่านของตนและสามารถใช้การอ่านให้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และความเป็นไปของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด เพราะการประเมินของ PISA นั้นเน้น “การอ่าน เพื่อการเรียนรู้” มากกว่าทักษะในการอ่านที่เกิดจากการ “การเรียนรู้เพื่อการอ่าน” และ PISA ประเมินผลเพื่อ ศึกษาว่านักเรียนจะสามารถรู้เรื่องที่ได้อ่าน สามารถขยายผลและคิดย้อนวิเคราะห์ความหมายของข้อความที่ได้ อ่าน เพื่อใช้ตามวัตถุประสงค์ของตนในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางทั้งในโรงเรียนและในชีวิตจริงนอก โรงเรียน
- มีความภาคภูมิใจที่นักเรียนสามารถเข้าร่วมแข่งขันในระดับสหวิทยาเขต ระดับเขตพื้นที่ การศึกษา และระดับประเทศ

3. กระบวนการดำเนินงาน

3.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

ผู้นำเสนอได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบฝึกทักษะ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ การอ่านรู้เรื่อง (PISA)

3.2 การสร้างเครื่องมือ

3.2.1 ครูออกแบบแบบฝึกทักษะการอ่านรู้เรื่อง (PISA) โดยเลือกเนื้อหาตามองค์ประกอบ ของความรู้และทักษะการอ่านที่ประเมิน PISA ประเมินโดยใช้แบบรูปการอ่าน 3 แบบด้วยกัน ได้แก่

การอ่านข้อเขียนรูปแบบต่างๆ

PISA ประเมินการรู้เรื่องจากการอ่านข้อความแบบต่อเนื่อง ให้จำแนกข้อความแบบต่างๆ กัน เช่น การบอก การพรรณนา การโต้แย้ง นอกจากนั้น ยังมีข้อเขียนที่ไม่ใช่ข้อความต่อเนื่อง ได้แก่ การอ่าน รายการ ตาราง แบบฟอร์ม กราฟ และแผนผัง เป็นต้น ทั้งนี้ ได้ยึดสิ่งที่นักเรียนได้พบเห็นในโรงเรียน และ จะต้องใช้ในชีวิตจริงเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่

สมรรถนะการอ่านด้านต่างๆ 3 ด้าน

เนื่องจาก PISA ให้ความสำคัญกับการอ่านเพื่อการเรียนรู้มากกว่าการเรียนรู้เพื่อการอ่าน นักเรียนจึงไม่ถูกประเมินการอ่านธรรมดา (เช่น อ่านออก อ่านได้คล่อง แบ่งวรรคตอนถูก ฯลฯ) เพราะถือว่า นักเรียนอายุ 15 ปี จะต้องมีความรู้เหล่านั้นมาแล้วเป็นอย่างดี แต่ PISA จะประเมินสมรรถภาพของนักเรียนใน แง่มุมต่อไปนี้

- ความสามารถที่จะดึงเอาสาระของสิ่งที่ได้อ่านออกมา (Retrieving information) หรือ “การค้นสาระ”
- ความเข้าใจข้อความที่ได้อ่าน สามารถตีความ แปลความสิ่งที่ได้อ่าน คิดวิเคราะห์เนื้อหาและ รูปแบบของข้อความที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ในชีวิตหรือในโลกที่อยู่ (Interpretation) หรือ “การตีความ”

- ความเข้าใจข้อความที่ได้อ่าน สามารถตีความ แปลความสิ่งที่ได้อ่าน คติวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบของข้อความที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ในชีวิตหรือในโลกที่อยู่ พร้อมทั้งความสามารถในการประเมินข้อความที่ได้อ่าน และสามารถให้ความเห็น หรือโต้แย้งจากมุมมองของตน (Reflection and Evaluation) หรือ “การวิเคราะห์”

ความสามารถในการใช้การอ่าน

PISA ประเมินความรู้และทักษะการอ่านอีกองค์ประกอบหนึ่ง โดยดูความสามารถในการใช้การอ่านที่ว่ามีเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของข้อเขียนได้มากน้อยเพียงใด เช่น ใช้นวนิยาย จดหมาย หรือชีวประวัติเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ใช้เอกสารราชการหรือประกาศแจ้งความเพื่อสาธารณประโยชน์ ใช้รายงานหรือคู่มือต่างๆ เพื่อการทำงานอาชีพ ใช้ตำราหรือหนังสือเรียนเพื่อการศึกษา เป็นต้น

3.3 จัดการสอนเสริมให้แก่กลุ่มนักเรียนที่มีความสนใจ ให้นักเรียนจัดกลุ่มตามความสนใจ เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพในการเรียนที่ดี โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียน วันละ 1 ชั่วโมง

3.4 ครูเริ่มสอนเสริมเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยจากง่ายไปหายาก เพื่อให้นักเรียนมีพื้นฐานทางภาษาไทย จากนั้นจะเข้าสู่เนื้อหาด้านวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อให้นักเรียนตระหนักในความสำคัญของวรรณคดีไทย

3.5 นักเรียนฝึกทักษะจากแบบฝึกทักษะที่ครูเป็นผู้จัดทำขึ้นมา โดยเริ่มจากเนื้อหาที่ง่ายไปหายาก จำแนกตามองค์ประกอบของรูปแบบการประเมิน 3 รูปแบบ รวมทั้งทำแบบทดสอบออนไลน์ทางเว็บไซต์โครงการ PISA Thailand. เข้าถึงจาก <http://pisathailand.ipst.ac.th> โดยครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา

3.6 เมื่อนักเรียนทำแบบฝึกทักษะจบในแต่ละรูปแบบ นักเรียนจะต้องประเมินโดยทำข้อสอบหลังการทำแบบฝึกทักษะทุกครั้ง โดยข้อสอบที่ใช้ประเมินผลจะใช้ข้อสอบจากข้อสอบการแข่งขันระดับประเทศในปี พ.ศ.ต่างๆ

4. ผลการดำเนินงาน

1. นักเรียนสามารถใช้ทักษะการอ่าน คติวิเคราะห์ และสื่อสารได้ ไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกวิชาและสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

2. ฝึกฝนตนเองให้เป็นคนอดทน ขยันหมั่นเพียรในการฝึกซ้อม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตต่อตนเองและต่อผู้อื่น

5. ปัจจัยความสำเร็จ

1. ความร่วมมือของนักเรียน
2. การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน
3. การสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
4. การสนับสนุนของผู้ปกครองนักเรียน

6. บทเรียนที่ได้รับ/รางวัลที่ได้รับ

- นักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 กิจกรรมการอ่านเอาเรื่อง ระดับชั้น ม. 4-6 ในการแข่งขันทักษะภาษาไทย โครงการรักษ์ภาษาไทย เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ปี 2558 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และได้เข้าร่วมการแข่งขันในระดับประเทศ
- นักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับ 1 กิจกรรมการอ่านเอาเรื่อง ระดับชั้น ม. 4-6 ในการแข่งขันทักษะภาษาไทย โครงการรักษ์ภาษาไทย เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ปี 2559 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และได้เข้าร่วมการแข่งขันในระดับประเทศ
- ครูเป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับ 1 กิจกรรมการอ่านเอาเรื่อง ระดับชั้น ม. 4-6 ในการแข่งขันทักษะภาษาไทย โครงการรักษ์ภาษาไทย เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ปี 2558 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและได้เข้าร่วมการแข่งขันในระดับประเทศ
- ครูเป็นผู้ฝึกสอนนักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับ 1 กิจกรรมการอ่านเอาเรื่อง ระดับชั้น ม. 4-6 ในการแข่งขันทักษะภาษาไทย โครงการรักษ์ภาษาไทย เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ปี 2559 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและได้เข้าร่วมการแข่งขันในระดับประเทศ

-